

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

İklim Değişikliği ve Biyoçeşitlilik Alanında Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapasitesinin Artırılması Projesi (Eko Gelecek Hibe Programı)

Korunan Alanlar

Mesut Yaşar Kamilođlu
Danışman/Orman Mühendisi
UNDP

İklim ve Biyoçeşitlilik için Güçlü STK'lar 2. Kapasite Geliştirme Programı
(Biyolojik Çeşitlilik)

26-27 Kasım 2025
İzmir

Sunum Planı

Korunan Alan Tanımı
Türkiye'deki Korunan Alanlar
Korunan Alanların Önemi
Bu Alanları Neden Koruyoruz
Korunan Alanlarda STK'ların Rolü
Korunan Alanların Biyoçeşitlilik Açısından Önemi
Korunan Alanlardaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

İklim ve Biyoçeşitlilik için Güçlü STK'lar 2. Kapasite Geliştirme Programı
(Biyolojik Çeşitlilik)

Korunan alan; ekolojik, biyolojik, kültürel veya doğal değerleri yüksek olan bölgelerin, belirli yasal ve yönetsel düzenlemelerle koruma altına alınmış halidir.

Bu alanlar; doğal yaşamın devamı, nesli tehlikede olan türlerin korunması, ekosistem hizmetlerinin sürdürülmesi ve geleceğe sağlıklı bir çevre bırakılması amacıyla yönetilir.

Türkiye'deki Korunan Alanlar

Türkiye, sahip olduğu biyolojik çeşitlilik nedeniyle farklı türde koruma statülerine sahiptir. Başlıca korunan alan türleri şunlardır:

- **Milli Parklar** (Kuşadası, Yedigöller, Küre Dağları)
- **Tabiat Parkları** (Gölcük, Kurşunle Şelalesi, Polonezköy)
- **Tabiatı Koruma Alanları** (Fırtına Vadisi, Karagöl-Sahara)
- **Tabiat Anıtları** (Gümbet Mağarası-Muğla, Uzungöl Haldizen Deresi)
- **Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları** (Bozdağ-Konya, Sığırcı-Edirne)

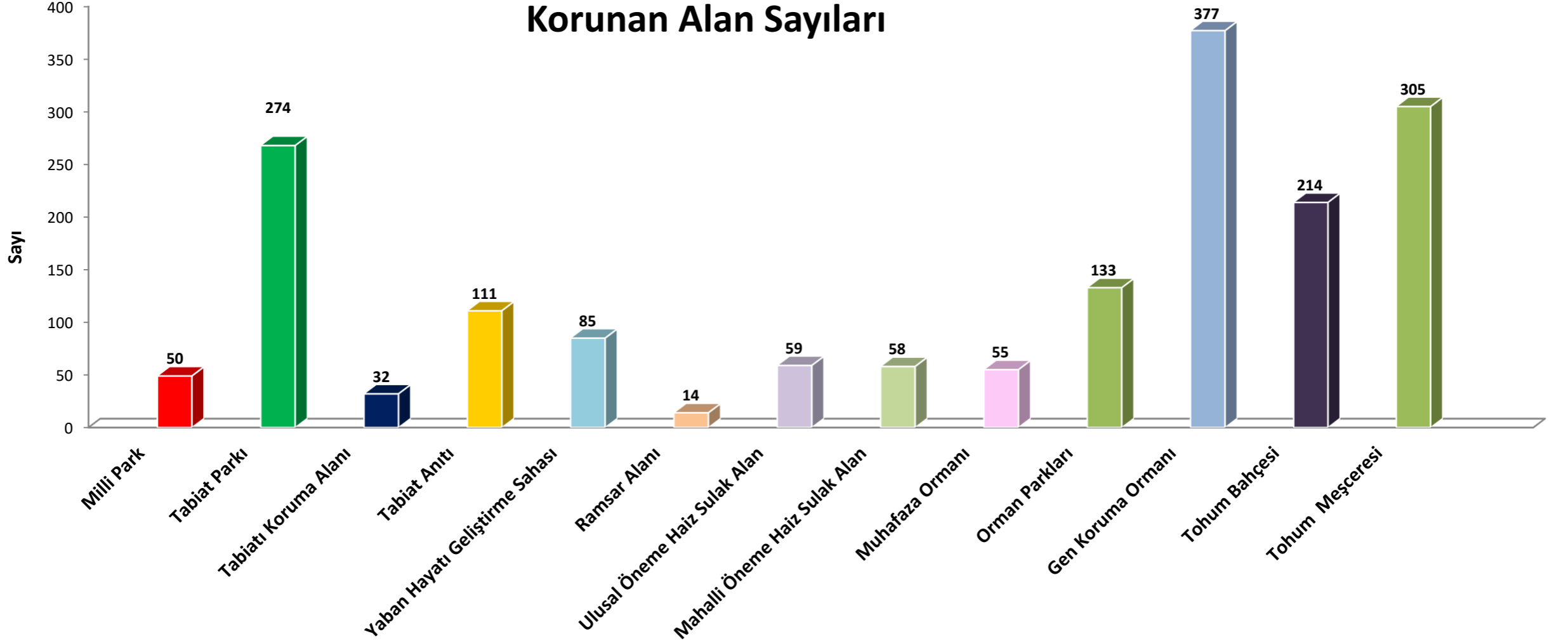
Türkiye'deki Korunan Alanlar

Doğal Sit Alanları (Kapadokya, Kaş-Kekeva)

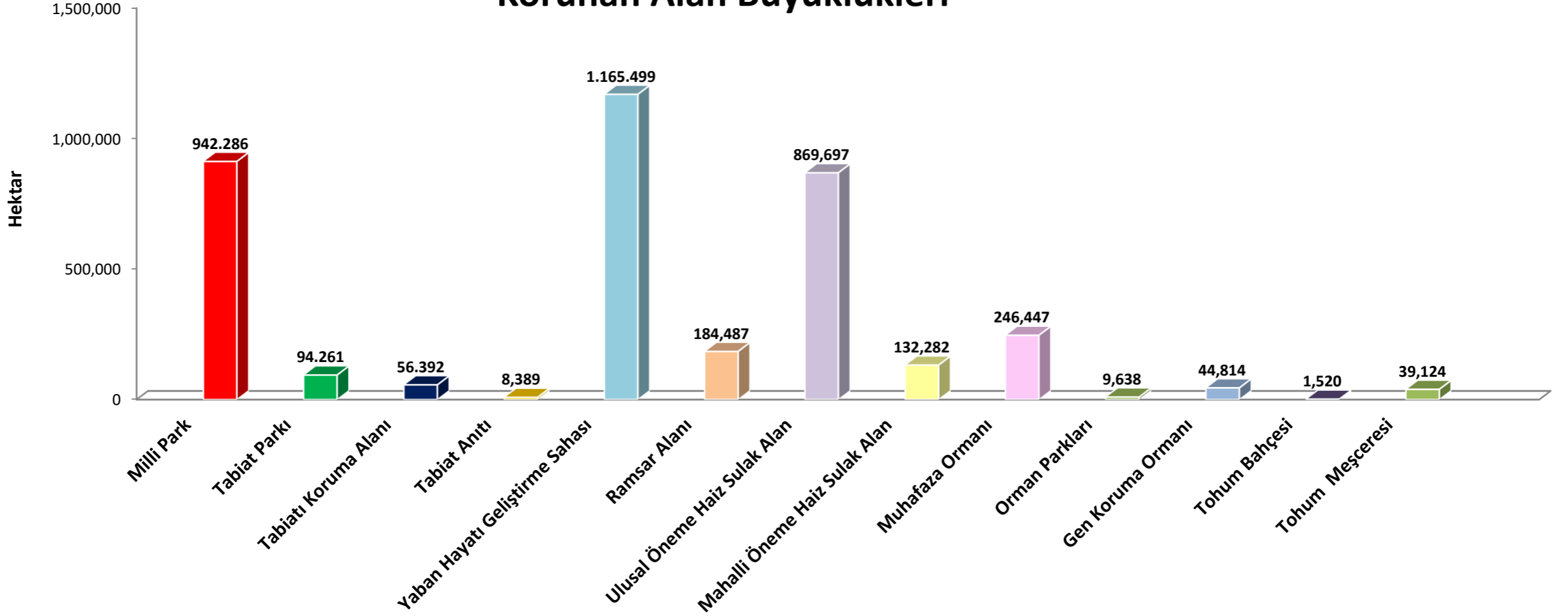
- **Ramsar Alanları** (ulusal ve uluslararası öneme sahip sulak alanlar; Örn: Manyas Kuş Cenneti, Sultan Sazlığı)
- **Özel Çevre Koruma Bölgeleri** (Örn: Fethiye–Göcek, Dalyan–Kaunos, Gökova)
- **Biosfer Rezervler** (Örn: Camili - Artvin)
- **Muhafaza Ormanları**
- **Orman Parkları**
- **Gen Koruma Ormanları**
- **Tohum Bahçeleri**
- **Tohum Meşcereleri**

Bu alanlar Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve uluslararası sözleşmeler kapsamında korunmaktadır.

Korunan Alan Sayıları

Korunan Alan Büyüklükleri

Toplam korunan alan sayısı (DKMP Genel Müdürlüğü envanterine göre): 683 adet:

50 millî park, 274 tabiat parkı, 111 tabiat anıtı, 32 tabiatı koruma alanı, 85 yaban hayatı geliştirme sahası;

sulak alan statüleri: 14 Ramsar, 59 ulusal öneme haiz, 58 mahalli vb.).

Korunan alanların toplam büyüklüğü: 8.251.030 ha

Türkiye karasal ülke yüzölçümü: 77.997.582 ha.

Türkiye orman alanı (Ormancılık İstatistikleri 2024): 23.363.084 ha.

Korunan alan (8.251.030 ha) / ülke yüzölçümü = %10,58 (yaklaşık).

UNEP-WCMC ve IUCN verilerine göre, dünya karasal alanlarının **yaklaşık %15-17'si** şu an “korunan alan” statüsünde

Korunan Alanların Önemi

Korunan alanlar hem doğa hem de toplum için çok yönlü faydalar sağlar:

Ekolojik önem:

- Doğal ekosistemlerin bozulmadan devam etmesini sağlar.
- Türlerin yaşam alanlarını korur.
- Doğal döngüleri ve ekosistem hizmetlerini sürdürür: temiz hava, temiz su, toprak verimliliği gibi.

Bilimsel önem:

- Doğa araştırmaları için doğal laboratuvar işlevi görür.
- Türlerin davranışları, ekosistem işleyişi ve iklim değişikliği üzerine çalışmalar için ortam sağlar.

Korunan Alanların Önemi

Ekonomik ve sosyal önem:

- Ekoturizm ve sürdürülebilir turizm ile yerel halka ekonomik fayda sağlar.
- Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını destekler.

Kültürel önem:

- Birçok korunan alan, tarihi ve kültürel miras barındırır.
Geleneksel yaşam biçimlerinin devamını destekler.

Bu Alanları Neden Koruyoruz?

- **Biyoçeşitliliği korumak:** Nesli tehlike altında olan bitki ve hayvan türlerinin yaşamasını sağlamak.
- **Doğal kaynakları korumak:** Su, toprak ve orman gibi yaşamsal kaynakların sürdürülebilirliğini güvence altına almak.
- **Küresel çevre sorunlarını azaltmak:** İklim değışikliği, erozyon, çölleşme ve habitat kaybı gibi sorunlarla mücadele etmek.
- **Gelecek nesillere sağlıklı bir çevre bırakmak.**
Ekolojik dengeyi sürdürmek

Korunan Alanlarda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar) korunan alanların yönetiminde önemli birer paydaştır. Aşağıdaki görevleri yerine getirmeye çalışırlar.

- **Araştırma ve izleme çalışmaları yürütmek**
(Örn: kuş sayımları, habitat gözlemleri, nesli tehlike altındaki türlerin izlenmesi)
- **Toplum bilinçlendirme çalışmaları yapmak**
Eğitimler, kampanyalar, çevre farkındalığı programları düzenlerler.
- **Yerel halk ile iş birliği sağlamak**
Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını desteklerler.

Korunan Alanlarda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü

Politika geliştirilmesine katkı sağlamak

Çevre ve koruma yasalarının geliştirilmesi için öneriler sunarlar.

• Doğa koruma projeleri yürütmek

Ağaçlandırma, yaban hayatı rehabilitasyonu gibi bir çok doğa koruma faaliyetleri ve saha çalışmaları yaparlar.

Uluslararası iş birlikleri geliştirmek

Küresel koruma programlarıyla ortak projeler yürütürler.

Korunan Alanların Biyoçeşitlilik Açısından Önemi

Korunan alanlar, biyoçeşitliliğin en güçlü güvencesidir. Çünkü:

- **Tür çeşitliliğinin korunmasını sağlar**

Her tür, ekosistem dengesinin bir parçasıdır. Küçük bir tür kaybı bile, zincirleme etkiler yaratabilir.

- **Genetik çeşitliliği korur**

Türlerin çevresel değişimlere uyum sağlayabilmesi için genetik çeşitlilik şarttır.

- **Endemik türlerin yaşam alanlarını güvence altına alır**

Türkiye, dünyada yalnızca kendisine özgü yüzlerce endemik türe sahiptir.

- **Ekosistemlerin birbirine bağlılığını sürdürür**

Ormanlar, sulak alanlar, bozkırlar, dağ ekosistemleri ve deniz ekosistemleri bir arada yaşar ve birbirini destekler.

- **İklim değişikliğine karşı doğal savunma sağlar**

Ormanlar karbon yutağı görevi görür; sulak alanlar su döngüsünü düzenler.

Korunan Alanlardaki Başlıca Sorunlar

1. Planlama ve Yönetim Sorunları

- **Yetki karmaşası:** Milli parklar, tabiat parkları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri gibi birçok statü farklı kurumların yetkisinde bulunmaktadır. Bu durum **çakışan kararlar**, geciken uygulamalar ve tutarsız koruma politikalarına yol açmaktadır.
- **Yetersiz bütçe ve insan kaynağı:** Korunan alanlarda denetim personeli az, teknik ekipman yetersiz.
- **Güncel olmayan yönetim planları:** Birçok alanın planı eski, ekolojik değişikliklere uyumlu değil.

2. Turizm Baskısı

- Kontrolsüz kitle turizmi, **erozyon**, **atık birikimi**, **gürültü**, flora–fauna üzerinde stres yaratıyor.
- Gelir getirme amacıyla doğal alanlarda **konaklama ve yapılaşma baskısı** artıyor (ör. yaylaların betonlaşması).

3. Kaçak Avcılık ve Biyoçeşitlilik Kaybı

- Bazı türlerde ciddi azalma görülüyor.
- Nesli tehdit altında olan türler üzerindeki baskı devam ediyor.

Korunan Alanlardaki Başlıca Sorunlar

4. Madencilik, Enerji ve İnşaat Baskısı

- Korunan alanlar içinde/çevresinde maden ruhsatları, HES projeleri, taş ocakları, otoyol ve altyapı inşaatları doğrudan habitat parçalanmasına yol açıyor.

5. Tarım, Hayvancılık ve Yerleşim Baskısı

- Meraların aşırı otlatılması flora üzerinde baskı oluşturuyor.
- Yerleşimlere yakın alanlarda **orman tahribatı, yangın riski, kaçak yapılaşma** artıyor.

6. İklim Değişikliği Etkileri

- Su kaynaklarının azalması, göl ve sulak alanların daralması.
- Türlerin yaşam alanı değişimleri ve orman yangınlarındaki artış.

7. Farkındalık ve Katılım Eksikliği

- Yerel halk ve ziyaretçiler arasındaki çevre bilinci düşük.
Koruma kararları çoğu zaman **yerel paydaşları dışarıda bırakarak** alınıyor

Çözüm Önerileri

1. Yönetim ve Planlamada Reform

- **Kurumsal koordinasyonun sadeleştirilmesi:** Korunan alan yönetiminden sorumlu kurumların görev ve yetkilerinin netleştirilmesi.
- **Bütüncül ekosistem temelli yönetim:** Alanlar arasındaki bağlantılar (koridorlar) dikkate alınmalı.
- **Yeterli bütçe ve personel** sağlanmalı; saha ekiplerinin teknik altyapısı güçlendirilmeli.

2. Sürdürülebilir Turizm Modeli

- Ziyaretçi sayılarında **taşıma kapasitesi uygulamaları**.
- Kontrollü ziyaretçi yönlendirmesi, yürüyüş yolları, dijital takip sistemleri.
- Gelir getirici faaliyetlerin doğa dostu olması (ekoturizm, yerel rehberlik vb.).

3. Biyoçeşitlilik Koruma Programları

- **Kaçak avcılığa karşı dijital izleme** (fotokapan, dron).
- Nesli tehlike altındaki türler için **özel koruma eylem planları** (habitat iyileştirme).
- Yerli türlerin baskı altında olduğu alanlarda **istilacı türlerle mücadele**.

Çözüm Önerileri

4. Madencilik ve Yapılaşma Baskısının Azaltılması

- Korunan alanlarda madencilik izinlerinin sınırlandırılması veya tamamen yasaklanması.
- Kıyı ve yayla bölgelerinde **imar ve yapılaşma denetiminin sıkılaştırılması**.
- Büyük altyapı projelerinde **ÇED süreçlerinin bağımsız ve şeffaf uygulanması**.

5. Yerel Halkla İşbirliği

- Yerel toplulukların karar süreçlerine katılması.
- Yerel halka alternatif ve sürdürülebilir gelir kaynakları sağlanması (eko-turizm, organik tarım, geleneksel ürünler).

6. Çevre Eğitimi ve Farkındalık

- Okullarda ve yerel topluluklarda doğa eğitimi programları.
- Ziyaretçiler için bilgilendirme panoları, mobil uygulamalar.

7. İklim Değişikliğine Uyum

- Su kaynaklarını koruyan yeni planlar (sulak alan tampon bölgeleri).
- Yangın riski yüksek bölgelerde erken uyarı sistemleri ve yangına dayanıklı peyzaj yönetimi.

Sonuç

Korunan alanlar yalnızca doğal varlıkların değil, yaşamımızın ve geleceğimizin de güvencesidir. **Bu alanların korunması**; devlet, yerel yönetimler, bilim insanları, sivil toplum kuruluşları ve toplumun her bireyinin ortak sorumluluğudur. Doğaya sahip çıkmak, aslında kendimize ve geleceğimize sahip çıkmaktır.

Türkiye'nin korunan alanları, yüksek biyoçeşitlilik ve doğal miras bakımından çok değerli olsa da, yönetimsel, ekonomik ve çevresel baskılar nedeniyle **tehdit altında bulunmaktadır**.

Çözüm, yalnızca yasa ve yönetmeliklerle değil; **bilimsel yaklaşımlı, yerel halkı dahil eden, ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirlik odaklı** bütünleşik bir koruma sistemiyle mümkün olacaktır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

TEŞEKKÜRLER

